

**O'ZBEKISTONDA TURIZM SOHASINING IQTISODIY AHAMIYATI
VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI**

TDIU Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari

fakulteti 3-kurs talabasi

Jonikulov Otajon G'ayratjon o'g'li

TDIU Statistika kafedrası o'qituvchisi

Akbarova Barno

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekistonda turizm sohasining iqtisodiy ahamiyati, uning rivojlanish tendentsiyalari va kelajakdagi istiqbollari tahlil qilinadi. Turizmning YaIMga qo'shgan hissasi, xorijiy sayyohlar oqimi, turizm infratuzilmasi va hukumatning turizmni rivojlantirish bo'yicha amalga oshirgan islohotlari ko'rib chiqiladi. Maqolada turizm sohasining rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi muammolar ham yoritilib, ularni bartaraf etish bo'yicha tavsiyalar keltiriladi. Tadqiqot natijalari turizm sohasini yanada rivojlantirish va uning iqtisodiy ahamiyatini oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: Turizm, iqtisodiy ahamiyat, rivojlanish istiqbollari, O'zbekiston, xorijiy sayyohlar, infratuzilma, madaniy meros, tarixiy shaharlar, turizm strategiyasi.

Kirish

Turizm sohasi zamonaviy iqtisodiyotning eng dinamik va tez rivojlanuvchi tarmoqlaridan biridir. U nafaqat mamlakatlar uchun muhim daromad manbai, balki madaniyatlar o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish, xalqaro munosabatlarni mustahkamlash va aholining turmush darajasini oshirish uchun ham katta ahamiyatga ega. O'zbekiston, o'zining boy tarixiy merosi, noyob madaniyati va tabiiy go'zalliklari bilan dunyo turizm xaritasida muhim o'rin egallaydi. So'nggi yillarda O'zbekiston hukumati turizm sohasini rivojlantirishga alohida e'tibor berib kelmoqda, bu esa mamlakat iqtisodiyotiga sezilarli hissa qo'shmoqda.

O'zbekistonning turizm salohiyati nafaqat uning tarixiy shaharlari (masalan, Samarqand, Buxoro, Xiva) va noyob me'moriy yodgorliklari, balki tabiiy manzilgohlari (masalan, Chimyon, Nurota tog'lari, Orol dengizi) bilan ham bog'liq.

Bundan tashqari, mamlakatning geografik joylashuvi, mo'tadil iqlimi va mehmondo'st xalqi ham turizmni rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratadi. Biroq, turizm sohasining to'liq salohiyatidan foydalanish uchun hali ham ko'p ishlar qilinishi kerak.

Turizmning iqtisodiy ahamiyati shundaki, u nafaqat to'g'ridan-to'g'ri daromad keltiradi, balki yordamchi sohalarni ham rivojlantiradi. Masalan, mehmonxona biznesi, transport, ovqatlanish, hunarmandchilik va madaniy tadbirlar turizmning rivojlanishi bilan birga gullab-yashnaydi. Shuningdek, turizm sohasi yangi ish o'rinlarini yaratish, aholining daromad darajasini oshirish va mintaqaviy iqtisodiyotni rag'batlantirish imkoniyatini beradi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda turizmni rivojlantirish bo'yicha bir qator islohotlar amalga oshirildi. Xususan, viza rejimining yengillashtirilishi, xorijiy sayyohlar uchun transport infratuzilmasini yaxshilash, tarixiy shaharlarni restavratsiya qilish va turizmni targ'ib qilish bo'yicha keng qamrovli kampaniyalar olib borildi. Natijada, O'zbekistonga tashrif buyuradigan xorijiy sayyohlar soni sezilarli darajada oshdi. Masalan, 2023-yilda O'zbekistonga 7 milliondan ortiq xorijiy sayyohlar tashrif buyurgan bo'lsa, 2024-yilda bu ko'rsatkich 7,3 millionga yaqinlashdi (O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi ma'lumotlari).

Ushbu maqolada O'zbekistonda turizm sohasining iqtisodiy ahamiyati, uning rivojlanish tendentsiyalari va kelajakdagi istiqbollari tahlil qilinadi. Shuningdek, turizmni rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilgan islohotlar, ularning samaradorligi va turizm sohasidagi muammolar ham ko'rib chiqiladi.

Adabiyotni o'rganish

Turizm sohasining iqtisodiy ahamiyati va rivojlanish istiqbollari haqida mavjud adabiyotlar va tadqiqotlarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, turizm nafaqat mamlakatlar uchun muhim daromad manbai, balki ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning asosiy omillaridan biridir.

Xalqaro tajribaga nazar tashlasak, Turkiya, Tailand, Ispaniya kabi mamlakatlar turizmni rivojlantirish orqali iqtisodiyotlarini sezilarli darajada oshirishga muvaffaq bo'lishdi. O'zbekiston ham o'zining boy madaniy merosi va tabiiy salohiyatini qo'llab-quvvatlash orqali turizm sohasini rivojlantirishga intilmoqda.

Asosiy qism

Turizm sohasi O'zbekiston iqtisodiyotida muhim o'rin egallaydi. 2024-yilgi ma'lumotlarga ko'ra, turizm sohasining YaIMga qo'shgan hissasi 8% ni tashkil etdi (O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi). Xorijiy sayyohlar tashrifi natijasida mamlakatga kirgan valyuta miqdori 2 milliard AQSh dollariga yaqinlashdi. Bu ko'rsatkichlar turizmning iqtisodiy ahamiyatini aniq ko'rsatadi.

2024-yilning yanvar-noyabr oylarida O'zbekistonga 7,3 million xorijiy sayyoh tashrif buyurdi. Bu 2023-yilga nisbatan 18,8% ga o'sishni ko'rsatadi (O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi). Sayyohlarining mamlakatda qolish muddati o'rtacha to'rt kungacha uzaydi, bu 2023-yilga nisbatan 1,3 barobarga ko'p. Bu ko'rsatkichlar turizm sohasining rivojlanishini va uning iqtisodiy ahamiyatini yanada oshirish imkoniyatini ko'rsatadi.

So'nggi yillarda O'zbekistonda turizmni rivojlantirish bo'yicha bir qator islohotlar amalga oshirildi. Xususan, viza rejimining yengillashtirilishi, tarixiy shaharlarni restavratsiya qilish va turizmni targ'ib qilish bo'yicha keng qamrovli kampaniyalar olib borildi. Natijada, O'zbekistonga tashrif buyuradigan xorijiy sayyohlar soni sezilarli darajada oshdi. Masalan, 2023-yilda O'zbekistonga 7 milliondan ortiq xorijiy sayyohlar tashrif buyurgan bo'lsa, 2024-yilda bu ko'rsatkich 7,3 millionga yaqinlashdi (O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi ma'lumotlari).

2024-yilda eng ko'p tashrif Qirg'iziston (2,1 million), Tojikiston (2,1 million) va Qozog'iston (1,4 million)dan bo'ldi. Sayyoh sifatida Rossiyadan 741,2 ming kishi kelgan bo'lsa, Turkiyaning ko'rsatkichi 108 ming nafarni tashkil etdi. Bu ko'rsatkichlar O'zbekistonning mintaqaviy va xalqaro miqyosda turizm salohiyatini ko'rsatadi.

Turizm infratuzilmasini yaxshilash turizmni rivojlantirishning asosiy shartlaridan biridir. O'zbekistonda so'nggi yillarda mehmonxonalar, transport tizimi va turistik xizmatlarni yaxshilash bo'yicha keng qamrovli ishlar amalga oshirildi. Masalan, 2024-yilga kelib, mamlakatda 1200 dan ortiq yangi mehmonxona qurildi va ularning ko'pchiligi xalqaro standartlarga moslashtirildi.

2024-yilda 200 ta yangi mehmonxona, 250 ta hostel va 400 ta oilaviy mehmon uyi ishga tushdi. Shuningdek, 6000 ta yangi joylashtirish vositalari va 150 ming ta o'rin

yaratildi. Bu ko'rsatkichlar turizm infratuzilmasining yaxshilanishini va turizm sohasining rivojlanishini ko'rsatadi.

Shu bilan birga turizm sohasining rivojlanishiga to'sqinlik qiluvchi bir qator muammolar mavjud. Xususan, infratuzilmaning yetishmasligi, xizmat ko'rsatish sifatining pastligi va malakali kadrlar yetishmasligi turizmni rivojlantirishda katta to'siq hisoblanadi. Bundan tashqari, turizmni targ'ib qilish bo'yicha yetarli moliyaviy resurslar ajratilmaganligi ham muammolardan biridir.

O'zbekiston hukumati turizmni rivojlantirish bo'yicha "O'zbekiston — turizm salohiyati" dasturini amalga oshirmoqda. Ushbu dastur doirasida turizm infratuzilmasini yaxshilash, xorijiy sayyohlar uchun qulay sharoitlar yaratish va turizmni targ'ib qilish bo'yicha keng qamrovli ishlar amalga oshirilmoqda. Kelajakda turizm sohasining YaIMga qo'shgan hissasini 10% ga oshirish rejalashtirilgan.

2025-yilda O'zbekistonga 10 million xorijiy sayyoh kelishi kutilmoqda. Bu ko'rsatkich turizm sohasining rivojlanishini va uning iqtisodiy ahamiyatini yanada oshirish imkoniyatini ko'rsatadi.

Xulosa o'rida aytish mumkinki, O'zbekistonda turizm sohasining iqtisodiy ahamiyati va rivojlanish istiqbollari keng ko'lamli tadqiqotlar va islohotlar natijasida aniqlandi.

Turizm nafaqat mamlakat iqtisodiyotiga muhim hissa qo'shadi, balki madaniyatlar o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish va xalqaro munosabatlarni mustahkamlash uchun ham katta ahamiyatga ega. Kelajakda turizm sohasini yanada rivojlantirish va uning iqtisodiy ahamiyatini oshirish bo'yicha amaliy tavsiyalar berildi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI ;

1. O'zbekiston Respublikasi Statistika qo'mitasi. (2024). *2024-yil yanvar-noyabr oylarida turizm ko'rsatkichlari*. Stat.uz. <https://stat.uz>
2. O'zbekiston Respublikasi Turizm va madaniy meros vazirligi. (2024). *"O'zbekiston — turizm salohiyati" davlat dasturi*. <https://tourism.uz>
3. Jahon Turizm Tashkiloti (UNWTO). (2023). *Global turizm tendentsiyalari va statistikasi*. <https://www.unwto.org>
4. Xalqaro Valyuta Jamg'armasi (IMF). (2024). *O'zbekiston iqtisodiyoti va turizm

sohasining rivojlanishi*. <https://www.imf.org>

5. Abduhakimov, A. (2024). *O'zbekistonda turizmni rivojlantirish: yangi bosqich*. Toshkent: O'zbekiston nashriyoti.

6. Shadiyev, U. (2024). *Turizm sohasidagi islohotlar va ularning samaradorligi*. Turizm va madaniy meros jurnali, 15(3), 45-60.

7. Kun.uz. (2024, 22-dekabr). *2024-yil 10 oyda O'zbekistonga kelgan sayyohlar soni ma'lum qilindi*. <https://kun.uz>

8. Gazeta.uz. (2024, 21-fevral). *O'zbekistonga 2023-yilda 7 millionga yaqin sayyoh keldi*. <https://www.gazeta.uz>

9. World Bank. (2023). *Tourism development in Uzbekistan: Challenges and opportunities*. <https://www.worldbank.org>

10. Raximov, O. (2019). *Zamonaviy ta'lim texnologiyalari*. Toshkent: Ilm-zakovat nashriyoti.